توقع از جشنواره‌ها وضعیت فعلی نیست

محمدمهدی اسماعیلی درباره سیاست‌های پیش روی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در برگزاری جشنواره‌های فجر گفت: آنچه در برگزاری جشنواره‌های موسیقی، تئاتر و فیلم فجر انجام گرفت تلاش حداکثری بنده و همکارانم برای برگزاری هر چه بهتر این رویدادهای مهم بود اما توقعات ما از جشنواره‌ها وضعیت فعلی نبوده و حتماً باید تفاوت داشته باشد تا هم کارها به سمت ارتقای کیفیت و کمیت پیش برود و هم بتوانیم به هنر تراز انقلاب نزدیک شویم.

فرهنگ و هنر

قدس

خبر روز

■ تعویق برگزاری جشنواره تئاتر کودک و نوجوان

با نظر شورای سیاست‌گذاری بیست و هفتمین جشنواره بین‌المللی تئاتر کودک و نوجوان همدان، به دلیل آغاز موج ششم همه‌گیری کرونا و درخواست گروه‌های نمایشی مبنی بر به تعویق افتادن تمرین‌هایشان، برگزاری این دوره جشنواره تئاتر کودک و نوجوان از بیست و هفتم اسفند ۱۴۰۰ به نیمه دوم اردیبهشت سال ۱۴۰۱ موکول شد.

■ ضرورت استفاده از شیوه‌های مدرن داستان‌نویسی

ابراهیم حسن‌بیگی، نویسنده کتاب «ناقوس‌ها به صدا درمی‌آیند» به ایرنا گفت: اگر قرار است پیامبر(ص) و ائمه(ع) را به جوانان معرفی کنیم، باید از شیوه‌های مدرن داستان‌نویسی استفاده کنیم و نترسیم از اینکه قرار است داستانی درباره یک شخصیت مذهبی بنویسیم. برخی نویسندگان گرفتار زندگی‌نامه داستانی می‌شوند و فقط زندگی ائمه(ع) را به صورت کار ادبی ارائه می‌دهند.

■ فیلم «ملاقات خصوصی» متقاضی اکران نوروزی

فیلم ملاقات خصوصی با پخش کنندگی «شایسته فیلم» متقاضی اکران نوروزی شد. محمد شایسته، مدیر دفتر پخش «شایسته فیلم» گفت: در تلاش هستیم تا فیلم «ملاقات خصوصی» که پرفروش‌ترین و پرمخاطب‌ترین فیلم چهلمین جشنواره فجر بود را برای نوروز ۱۴۰۱ آماده اکران کنیم. این فیلم نخستین ساخته بلند امید شمس به تهیه‌کنندگی امیر بنان است.

■ انتشار مجموعه شعر «حاج‌قاسم، فرزند روح‌الله»

فاطمه‌سادات موسوی، شاعر و گردآورنده مجموعه شعر «حاج‌قاسم، فرزند روح‌الله» با بیان اینکه این کتاب از سوی نشر عروج روانه بازار شده به ایبنا گفت: اشعار گردآوری شده با تحقیق و مداقه بسیار از میان هزار شعر انتخاب شده است. او افزود: آثار این مجموعه شامل ۷۲ شعر از ۷۲ شاعر معاصر می‌شود که درباره سردار سلیمانی است.

گزارش

زهره کهندل | تصویر پدر در سینما و تلویزیون ما با چهره مقتدر «اسدالله خان» در سریال «پدرسالار» اوایل دهه ۷۰ در ذهن مردم باقی مانده و تأثیری که این سریال روی ساخت فیلم‌ها و مجموعه‌های پس از خود در شمایل‌سازی از تصویر پدر داشته، انکارناپذیر است به‌ویژه اینکه تکرار همان شخصیت حدود ۲۰ سال بعد با «حشمت فردوس» در سریال «ستایش» به تلویزیون بازگشت در حالی که تصویر پدر در آثار سینمایی و تلویزیونی نیاز به بازنمایی جدیدی دارد. اکنون با پدرانی مستبد و سخت‌گیر مواجه نیستیم کما اینکه این بازنمایی از تصویر پدر هم نباید یک مرد کم‌دست‌وپا و بی‌عرضه باشد بلکه پدران ایرانی بایستی تصویری واقعی از خودشان را روی پرده سینما و قاب تلویزیون ببینند. اگرچه تلاش‌هایی برای بازنمایی تصویر پدران قهرمان در فیلم‌ها و سریال‌ها صورت گرفته اما در برابر تصویر غالب کلیشه‌ای کمرنگ است. در نوشتار پیش رو، نگاهی گذرا به شمایل پدر در آثار سینمایی و تلویزیونی داریم تا یک بازنمایی کلی از نگاه فیلمسازان به جایگاه و نقش پدر در تولیدات تصویری داشته باشیم.

جای خالی تصویری ماندگار از پدر در سینما و تلویزیون ایران

پدران کلیشه‌ای و گیشه‌ای

گزیده

تصاویر پدران سینمای ایران هر چند در آثار متعددی وجود دارد ولی بزرگ‌ترین ایرادشان این است که تصویری ماندگار از چهره پدر را در سینمای ایران به نمایش نگذاشته‌اند گویی فداکاری‌های مادرانه، تصویر دراماتیک‌تر و ماندگارتری بوده است.

■ فراز و فرودهای یک شخصیت

بازنمایی‌هایی که از شخصیت پدر ایرانی در فیلم‌های سینمایی طی این چهار دهه به نمایش گذاشته شده، تصویری کلیشه‌ای بوده از پدرانی مقتدر و خشن گرفته تا پدرانی مهربان و دلسوز و کمتر شمایل قهرمانانه‌ای از این شخصیت به نمایش درآمده است. اگرچه این شمایل قهرمانانه را بیشتر در فیلم‌هایی با مضامین جنگی و مقاومت دیدیم، پدرانی که برای خانواده و فرزندانشان، از جان و مالشان گذشتند. این تصویر حماسی از پدر در آثار اواخر دهه‌های ۶۰ و ۷۰ پررنگ‌تر بود و در دهه۸۰ با عبور از آثار تهییجی، رگه‌های روشنفکری در تولیدات نمایشی نمایان شد و پدرانی را دیدیم که در ارتباط با فرزندانشان و درک آن‌ها، مشکل داشتند.

غالب پدرانی که در تولیدات این دهه به تصویر کشیده می‌شد، پدرانی معلق میان تفاوت نسل‌ها و عاجز از درک فرزندانشان بودند. در دهه۹۰ و با سوار شدن سینماگران روی موج قصه‌های حاشیه‌نشینان و فقرا، تصویر از پدر مخدوش شد و عموماً مردانی بی‌عرضه و معتاد را به نمایش می‌گذاشت که یکی از دلایل نابودی خانواده و تمایل بچه‌هایشان به خلافکاری بودند. آنچه در اینجا عنوان شد، تصویر غالب از پدر در فیلم‌های سینمایی بود که در دهه‌های مختلف به نمایش گذاشته شد اما نباید تصویر پدران مسئولیت‌پذیر و دلسوز را در این بین نادیده گرفت که تصویری دلچسب از پدرانی قهرمان را به نمایش می‌گذاشت اگرچه این تلاش در سریال‌های تلویزیونی، رنگ و لعاب شعاری‌تر و غلوشده‌تری دارد اما در سریالی مانند «پدر» سعی شده شخصیت «حاج‌علی» به دور از تصویر سنتی پدر، در عین اقتدار و عمل‌گرایی، شخصیتی خاکستری داشته باشد که تلاشی درخور ستایش اما کم است.

■ جای خالی تصویری ماندگار از پدر

سینمای کشورمان برخلاف تصویر پررنگی که از مادران ایرانی در قواره‌ها و تصاویر متکثری نشان می‌دهد در نمایش تصویر پدر، فقیرتر به نظر می‌رسد. تصاویر پدران سینمای ایران هر چند در آثار متعددی وجود دارد ولی بزرگ‌ترین ایرادشان این است که تصویری ماندگار از چهره پدر را در سینمای ایران به نمایش نگذاشته‌اند گویی فداکاری‌های مادرانه، تصویر دراماتیک‌تر و ماندگارتری بوده است.

شاید زنان در تاریخ اجتماعی ما از موقعیت شکننده‌تر و سخت‌تری نسبت به مردان برخوردار باشند و یا حتی در یک تحلیل روانشناسانه نقش مادرانه دشوارتر و پیچیده‌تر از نقش پدران است اما دست‌کم در حوزه تصویر و جهان نمایش، «پدر» حضور کمرنگ‌تر و به لحاظ دراماتیک، حضور ضعیف‌تری داشته است.

■ تصویری تخت و کلیشه‌ای

با نگاهی گذرا به حافظه تاریخی‌مان از فیلم‌هایی که در این سال‌ها دیدیم، شاید کمتر تصویر پدری را به یاد بیاوریم که در خاطرمان مانده باشد اما دست‌کم چند تصویر ماندگار و زیبا از مادران را می‌توانیم به یاد بیاوریم. به طور کلی تصویر مادر در سینما به عنوان نماد مهرورزی و عاطفه و پدر به عنوان نماد اقتدار و فداکاری بوده است. مادر جایگاهی احساسی و پدر مقامی حماسی داشته اما این تصویر به ویژه درباره پدر مدام در حال مخدوش شدن است و به دلیل فقدان بار ارزشی هم‌وزن مادر، در معرض تهدید و تزلزل قرار می‌گیرد. اگرچه در تولیدات تصویری گذشته، پدر مرجع حل مشکلات و پشتوانه خانواده محسوب می‌شد که نمادی از صبر و استقامت بود اما امروز در بسیاری از آثار نمایشی به فردی ضعیف و عصبی تبدیل شده که مشکلات و دشواری‌های زندگی او را از پای درآورده و به نوعی درماندگی و استیصال رسیده است اگرچه بخشی از این اتفاق، بازتاب یک واقعیت اجتماعی است اما همه واقعیت نیست.

با این حال، سینمای ما نتوانسته موقعیت و نقش پدر را آن گونه که هست و البته در طبقات اجتماعی و اقتصادی مختلف هم متفاوت است، به درستی بازنمایی کند. کاراکتر پدر در سینمای ایران با توجه به جایگاهی که این شخصیت در فرهنگ و جامعه ایرانی دارد، کمتر توانسته درگیر اوج و فرود و تحولی تدریجی و نمادین شود و بیشتر به تصویری تخت و کلیشه‌ای بسنده شده است.

■ نیاز به یک بازنمایی نو

واقعیت این است که حضور پدر در سینمای ایران و روند این حضور اوج و فرودی خاص و ویژه همچون حضور متکامل مادر نداشته است. با روندی که کاراکتر مادر در سینمای پس از انقلاب در پیش گرفت توانست از کلیشه مادر فداکار، همیشه نگران و در حال خانه‌داری فاصله بگیرد و بدل به بازتابی از حضور فعال و مؤثر این کاراکتر در اتفاقات و تحولات جامعه باشد اما کاراکتر پدر با توجه به جایگاهی که این شخصیت در فرهنگ و جامعه ایرانی دارد کمتر توانسته درگیر اوج و فرود و تحولی تدریجی شود و آنچه از حضور پدر در فیلم‌های سینمایی ایرانی ثبت شده بیش از هر چیز به کلیشه پدر ایرانی درگیر برای چرخاندن اقتصاد خانواده با چاشنی زمختی و بی‌توجه به مسائل حسی بوده است البته در این میان فیلمسازانی بوده‌اند که توانسته‌اند زوایایی پنهان از این کاراکتر را با تعاریفی ویژه به نمایش بگذارند تا در میان خیل پدران کلیشه‌ای، تصویری متمایز از پدر را به تصویر بکشند اما این تصویر متفاوت در مقایسه با آن چهره کلیشه‌ای، بی‌رمق است و نیاز به بازنمایی جدیدی از تصویر پدر ایرانی در قاب تلویزیون و پرده سینما داریم.